

fictie van ons denken? Deze beschouwing is, wanneer men haar consequent aanvaardt, de dood van alle wetenschap: op individueele eigenaardigheden laat zich geene wetenschap bouwen, daar elke regel, alle vaste grond ontbreekt.

Maar consequentie is in dezen onmogelijk. Paul wil de klanken onderzoeken van een bepaalden individu en die als het eenig reëel bestaande aanmerken.

Maar zijn dan *klank*, *onderzoeken*, *individu* geen woorden, die een algemeen begrip aanduiden? En zal hij niet den bepaalden klank, dien hij gaat waarnemen, subsumeeren onder het algemeene begrip klank?

Alle denken, en dus ook alle onderzoek, wordt op dit individualistische standpunt afgesneden. Niet de levensuiting op zichzelf is het object van de wetenschap, maar het leven zelf waarvan de uiting wordt waargenomen. 1)

Het is trouwens de consequentie van het nominalisme, dat reeds bij monde van zijn eerste profeten verklaarde, dat de algemeene dingen niets waren dan een *flatus vocis*; zij konden onder de kleur niets anders verstaan dan een gekleurd lichaam, onder de wijsheid van eenen mensch niets anders dan de wijze ziel. 2) Zoo nu is ook naar Paul en de zijnen de taal van eenen mensch niets dan een sprekende mensch.

De strijd der middeleeuwen tusschen het nominalisme, dat de ideeën, de universalia, beschouwt als enkel woorden en namen, en het realisme, dat aan de algemeene begrippen realiteit toekent, is in den grond, onder allerlei vormen, ook nog de strijd onzer dagen.

De fout ligt in het niet in acht nemen der grenzen, die bij de nominalisten niet alleen verflauwd, maar geheel uitgewischt worden, terwijl de realisten ze niet altoos voor verflauwing hebben weten te bewaren.

Het grondbegrip der taal ligt in den *logos*, die zoowel de inwendige rede als hare uiting in het woord omvat. Chris-

1) Dr. A. Kuyper, *Encyclop. der H. Godgel.* II pag. 142.

2) Zie Otto Willmann, *Geschichte des Idealismus.* Braunschweig 1896 II pag. 352.